

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania S. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...]

o ponowne ustalenie wartości kapitału początkowego i przeliczenie emerytury

w przedmiocie skargi S. K. o wznowienie postępowania zakończonego

prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 września 2014 r. po

rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i
Spraw Publicznych w dniu 15 lutego 2018 r.,

zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 31 sierpnia 2017 r.,

1. oddala zażalenie,

**2. zasądza od Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz radcy
prawnego A. D. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł,
powiększoną o stawkę należnego podatku od towarów i usług,
tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Wydział Świadczeń Emerytalno-Rentowych decyzją z dnia 16 lipca 2009 r. przyznał S. K. emeryturę od dnia 23 kwietnia 2009 r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Wysokość emerytury

obliczono zgodnie z art. 183 i art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U z 2013 r., poz. 1440 ze zm.; dalej jako ustawa emerytalna). Mimo, że świadczenie obliczone w myśl art. 26 tej ustawy wynosiło 1.662,88 zł brutto i było korzystniejsze, emerytura została przyznana na podstawie art. 184 i wypłacano emeryturę obliczoną w myśl art. 183 tej ustawy w wysokości 1410,17 zł brutto.

Decyzją z dnia 22 marca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [...], rozpoznając wniosek z 29 września 2011 r., odmówił S. K. ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. w związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 28 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wobec tego, że kapitał początkowy nie uległ zmianie i tym samym nie miał wpływu na wysokość wyliczonej emerytury, decyzją z tej samej daty organ rentowy odmówił również wnioskodawcy przeliczenia emerytury.

Wyrokiem z 13 lipca 2013 r., Sąd Okręgowy w [...] oddalił odwołania S.K. od decyzji z dnia 22 marca 2012 r. Podzielił stanowisko organu rentowego, że przeliczenie kapitału początkowego, a w rezultacie również emerytury wnioskodawcy, w oparciu o art. 174 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, po zmianie wprowadzonej ustawą z dnia 28 lipca 2011 r., jest dla niego niekorzystne.

W dniu 14 marca 2014 r. S.K. złożył wniosek o ponowne przeliczenie kapitału początkowego. Organ rentowy przeliczył wówczas kapitał początkowy zgodnie z ustawą z dnia 21 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U z 2013 r., poz. 1440 ze zm.). Przeliczono też ponownie wysokość emerytury zgodnie z art. 183, a także zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej. Decyzją z dnia 30 kwietnia 2014 r. przeliczono emeryturę, którą ustalono zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej jako korzystniejszą. Stwierdzono, że doszło do błędnego wypłacania emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, zamiast na emerytury z art. 26 ustawy emerytalnej, która od początku była wyższa. W tej sytuacji wyrównano emeryturę za 3 lata wstecz wraz z ustawowymi odsetkami od 1 marca 2011 r. do dnia wypłaty 6 czerwca 2014 r. Wysokość emerytury wyniosła po tej decyzji 1.975,20 zł brutto.

Apelacja wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego z 13 lipca 2013 r., została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z 23 września 2014 r. Sąd Apelacyjny, po zapoznaniu się z wyjaśnieniami organu rentowego dotyczącymi przyczyn wyrównania emerytury za okres trzech lat, podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że w związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą zmieniającą z dnia 28 lipca 2011 r. nie było podstaw do ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r., a tym samym również do przeliczenia emerytury.

W dniu 6 lipca 2017 r. S.K., reprezentowany przez ustanowionego z urzędu radcę prawnego, złożył skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z 23 września 2014 r. Skarżący wskazał, że postępowanie powinno zostać wznowione w oparciu o podstawę ujętą w przepisie art. 403 § 2 k.p.c., tj. ze względu na to, że w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem doszło do wykrycia okoliczności faktycznych oraz środków dowodowych na ich poparcie, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których skarżący nie mógł w poprzednim postępowaniu skorzystać. Podniósł, że organ rentowy jeszcze w toku postępowania drugoinstancyjnego przeliczył kapitał początkowy i wysokość emerytury. Nie zostało to jednak należycie odczytane przez sąd orzekający w sprawie. W istocie bowiem przeliczenie to stanowiło potwierdzenie zasadności roszczenia zawartego zarówno w odwołaniu, jak i w apelacji, chociaż zostało dokonane jedynie za część okresu objętego wnioskiem. O zasadności roszczenia świadczy w szczególności decyzja z 30 kwietnia 2014 r., uznająca uprawnienie skarżącego do otrzymywania emerytury w wyższej wysokości i wyrównująca tę emeryturę za 3 lata poprzedzające datę złożenia wniosku, jak również decyzja z dnia 1 grudnia 2014 r. potwierdzająca zasadność wypłacania wyższego świadczenia. W ocenie skarżącego, jeśli emerytura zostałaby przeliczona zgodnie z treścią wniosku z dnia 29 września 2011 r., wówczas wyższa emerytura byłaby wypłacana już od momentu uzyskania uprawnień emerytalnych, a nie dopiero od dnia 1 marca 2011 r.

Postanowieniem z 31 sierpnia 2017 r., Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę wnioskodawcy o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym

wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z 23 września 2014 r., gdyż nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia.

Sąd Apelacyjny uznał, że wskazywane przez skarżącego „nowe okoliczności i dowody” w istocie rzeczy nie odpowiadają cechom, jakie powinna nosić podstawa wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c. Argumentacja skarżącego sprowadza się jedynie do przedstawienia przebiegu postępowania drugoinstancyjnego i powołuje na fakt wydania przez organ rentowy kolejnej decyzji. Skarżący nie zauważa przy tym, że powołana w skardze decyzja organu rentowego z dnia 30 kwietnia 2014 r. została wydana na nowy wniosek o przeliczenie świadczenia, natomiast decyzje z dnia 22 marca 2012 r., których prawidłowość była badana w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 września 2014 r., organ rentowy wydał na wniosek z dnia 29 września 2011 r., złożony z powołaniem się na ustawę z dnia 28 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 187, poz. 1112) zmieniającą art. 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Wniosku tego nie uwzględnił, gdyż współczynnik proporcjonalny do wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego obliczony stosownie do nowych przepisów w dniach - a nie jak uprzednio w miesiącach - wyniósł 78,66 % i był niższy od wcześniej wyliczonego w 2009 r., wynoszącego 79,14 %, a brak podstaw do ustalenia nowej wysokości kapitału początkowego skutkowało tym, że nie było także podstaw do zwiększenia wysokości emerytury pobieranej przez ubezpieczonego. Tymczasem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych. Dlatego też uwzględniając, że decyzje z dnia 22 marca 2012 r. zostały wydane na wniosek ubezpieczonego złożony w związku ze zmianą ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jaka nastąpiła w 2011 r., nie sposób wskazać, jakie to w ogóle w tej sytuacji nowe okoliczności i dowody mające wpływ na rozstrzygnięcie w sprawie III AUa .../13 mogłyby się pojawić.

Sąd Apelacyjny uznał, że jakkolwiek powołaną w skardze decyzją z dnia 30 kwietnia 2014 r. organ rentowy dokonał przeliczenia emerytury i kapitału

początkowego, to jednak nie można tego przyjmować - jak wywodzi skarżący - za wyraz uznania jego wcześniejszego wniosku z dnia 29 września 2011 r. za zasadny. Organ rentowy, rozpoznając kolejny wniosek skarżącego z 2014 r., przeliczył jego emeryturę i wypłacił mu wyrównanie za okres 3 lat (od dnia 1 marca 2011 r. do dnia 30 czerwca 2014 r.) gdyż uznał, że w decyzji z dnia 16 lipca 2009 r. o przyznaniu emerytury w obniżonym wieku emerytalnym popełnił błąd. Wypłacał bowiem emeryturę obliczoną zgodnie z art. 183 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, choć emerytura obliczona tylko w oparciu o art. 26 tej ustawy była wyższa. Kwestia ta została też wyjaśniona w postępowaniu apelacyjnym w sprawie III AUa ...9/13, co wynika ze złożonego w tej sprawie pisma wyjaśniającego pozwanego Zakładu z dnia 17 czerwca 2014 r., jak również z uzasadnienia zapadłego w niej wyroku z dnia 23 września 2014 r.

Uwzględniając powyższe, Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że przytoczenie przez skarżącego poszczególnych etapów postępowania sądowego zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 23 września 2014 r., III AUa .../13, połączone z powołaniem się na wydanie przez organ rentowy decyzji z dnia 30 kwietnia 2014 r., w sposób oczywisty nie stanowi przedstawienia nowych okoliczności lub nowych dowodów w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. Tak sformułowaną skargę należało zakwalifikować jako w istocie nieopartą na żadnej z ustawowych podstaw wznowienia i na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. odrzucić.

Powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył zażaleniem, zarzucając naruszenie art. 410 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. przez odrzucenie skargi o wznowienie postępowania, pomimo zaistnienia przesłanek uzasadniających wznowienie postępowania.

Żalący się wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z 23 września 2014 r. w sprawie o sygn. akt: III AUa.../13; ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a także o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i wraz z oświadczeniem, że nie została ona opłacona w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest uzasadnione.

Przewidziane w art. 403 § 2 k.p.c. "wykrycie" środków dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać w postępowaniu, odnosi się do dowodów wówczas istniejących, lecz nieznanych stronom, ale także do dowodów, których w czasie poprzedniego postępowania nie można było powołać, gdyż dopiero po jego zakończeniu pojawiła się możliwość ich przeprowadzenia. Z przepisu wynika, że późniejsze wykrycie okoliczności faktycznych lub środków dowodowych może stanowić podstawę wznowienia postępowania tylko wówczas, gdy te okoliczności lub dowody pozostają potencjalnie w związku przyczynowym z wynikiem sprawy, a strona nie mogła z nich skorzystać. Niemożność skorzystania w poprzednim postępowaniu z określonych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych nie zachodzi, gdy istniała obiektywna możliwość powołania ich w tym postępowaniu, a tylko na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby ich powołania strona tego nie uczyniła (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2017 r., I UZ 33/17, LEX nr 2420346).

W tym kontekście należy wskazać, że powołane przez skarżącego okoliczności, w jakich doszło do wydania decyzji organu rentowego z dnia 30 kwietnia 2014 r., były znane jeszcze przed wydaniem wyroku z dnia 23 września 2014 r. To właśnie Sąd Apelacyjny w dniu 8 maja 2014 r. zwrócił się do organu rentowego o wyjaśnienie sposobu naliczenia wyrównania świadczenia emerytalnego za okres od 1 marca 2011 r. do 30 czerwca 2014 r., zawartego w decyzji z dnia 30 kwietnia 2014 r., a w odpowiedzi organ rentowy sporządził pismo procesowe z wyjaśnieniem wszystkich okoliczności. Po zapoznaniu się z tymi okolicznościami Sąd Apelacyjny wydał wyrok.

Ponieważ skarżący powołał się na te nowe dowody w postępowaniu apelacyjnym i dowody te zostały poddane analizie, nie można uznać, że doszło później do przewidzianego w art. 403 § 2 k.p.c. "wykrycia" środków dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać w dotychczasowym postępowaniu.

Z tych względów Sąd Apelacyjny w [...] w sposób prawidłowy i zgodny z prawem, na podstawie art. 410 § 1 k.p.c., odrzucił skargę powoda o wznowienie postępowania, zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] Wydział III Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 września 2014 r. w sprawie o sygn. akt: III AUa.../13. Ponieważ wyrokiem tym Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w [...] Wydziały VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 lipca 2013 r. o sygn. akt: VII U .../12, skarżący mógł jedynie kontestować wyrok Sądu Apelacyjnego w drodze wniesienia skargi kasacyjnej.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. oraz przyznał pełnomocnikowi z urzędu koszty nieopłaconej pomocy prawnej (§ 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu).

kc